

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Oto Kubeše a soudkyň JUDr. Terezy Dobešové a Mgr. Kateřiny Boudníkové ve věci

žalobce: **Město Kolín**, IČO 00235440
sídlem Karlovo náměstí 78, 280 12 Kolín I
zastoupený advokátem Mgr. Tomášem Prokopem
sídlem Kutnohorská 43, 280 02 Kolín I

proti
žalované: **NAUTILA - stavby s.r.o.**, IČO 27209237
sídlem K Raškovci 851, 280 02 Kolín V
zastoupená advokátem Mgr. Jiřím Rosolem
sídlem Pod Hybšmankou 19/2339, 150 00 Praha 5

o zaplacení 6 743 076,37 Kč s příslušenstvím

o odvolání žalobce proti rozsudku Okresního soudu v Kolíně ze dne 18. 1. 2024, č. j. 14 C 243/2023–267 ve znění usnesení ze dne 7. 8. 2024, č. j. 14 C 243/2023-302

takto:

- I. Rozsudek soudu prvního stupně se potvrzuje.
- II. Žalobce je povinen zaplatit žalované na náhradě nákladů odvolacího řízení částku 88 282 Kč do tří dnů od právní moci rozsudku k rukám advokáta.

Odůvodnění:

1. Rozsudkem uvedeným v záhlaví soud prvního rozhodl o zamítnutí žaloby o zaplacení 6 743 076,37 Kč s úrokem z prodlení ve výši 15 % ročně z částek 10 399 927,23 Kč za dobu od 30. 5. 2023 do 2. 6. 2023, 8 923 242,23 Kč za dobu od 3. 6. 2023 do 27. 6. 2023, 6 742 625,01 Kč za dobu od 27. 7. 2023 do zaplacení, 2 931 856,71 Kč za dobu od 30. 5. 2023 do 2. 6. 2023,

Shodu s prvopisem potvrzuje Lucie Brejchová

2 428 532,71 Kč za dobu od 3. 6. 2023 do 27. 6. 2023, 993 138,36 Kč za dobu od 28. 6. 2023 do zaplacení (výrok I.), rozhodl o povinnosti žalobce zaplatit žalovanému částku 134 206,20 Kč do 3 dnů od právní moci rozsudku k rukám zástupce žalovaného (výrok II.) a rozhodl o povinnosti žalobce zaplatit České republice – Okresnímu soudu v Kolíně doplatek soudního poplatku za řízení před soudem prvního stupně ve výši 10 945 Kč do 3 dnů od právní moci rozsudku (výrok III.).

2. Proti tomuto rozsudku podal žalobce včasné odvolání. V něm namítá, že soud prvního stupně žalobu zamítl, neboť s odkazem na novou judikaturu Nejvyššího soudu (rozsudek ze dne 11. 1. 2023, sp. zn. 31 Cdo 2273/2022, publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 76/2023) dospěl k závěru o nutnosti moderace smluvních pokut z důvodu významného nepoměru mezi výši nároků na jednotlivé smluvní pokuty a významem zajišťovaných povinností. Podle soudu prvního stupně smluvními pokutami nebyly utvrzeny primární smluvní povinnosti ze smlouvy o dílo na úpravy veřejného parteru a zahrady objektů v ulici Husova v Kolíně ze dne 16. 6. 2022 (dále jen smlouva Husova) a ze smlouvy o dílo na rekonstrukci fasády, výplní otvorů a střech objektu v ulici Karlova v Kolíně ze dne 22. 8. 2022 (dále jen smlouva Karlova) a žalobci nehrozila jejich nesplněním žádná újma, plnily tak pouze sankční funkci. Smluvní pokuty zajišťovaly stejnou smluvní povinnost předložit a udržovat platnou bankovní záruku ve výši 8 % z ceny díla, přičemž se vzájemně překrývaly. Z tohoto důvodu snížil nárok na všechny čtyři smluvní pokuty na částku 500 000 Kč. Žalobce se s názorem soudu prvního stupně neztotožňuje. Zdůraznil, že předmětem řízení byl pouze doplatek smluvní pokuty sjednané v článku VIII. a XI. 3. smlouvy o dílo Husova k utvrzení povinnosti žalované udržovat bankovní záruku ve výši 8 % ceny díla (bez DPH) po celou dobu právního vztahu a při poklesu hodnoty bankovní záruky ji doplnit na potřebnou výši do 10 dnů (dále jen smluvní pokuta Husova 3) a doplatek smluvní pokuty sjednané v článku VIII. a XI. 1. smlouvy o dílo Karlova k utvrzení povinnosti žalované předložit bankovní záruku ve výši 8 % ceny díla bez DPH (v částce 503 324 Kč) při podpisu smlouvy (dále jen smluvní pokuta Karlova 1). Žalobce sice uplatnil u žalované také nárok na smluvní pokutu ze smlouvy o dílo Husova, sjednané v článku VIII. a XI. 1. k utvrzení povinnosti žalované předložit bankovní záruku ve výši 8 % ceny díla bez DPH (tedy v částce 1 119 183 Kč) při podpisu smlouvy (dále jen smluvní pokuta Husova 1) a na smluvní pokutu z téže smlouvy sjednanou v článku VIII. a XI. 2. k utvrzení povinnosti žalované udržovat bankovní záruku platnou a účinnou po celou dobu provádění díla (dále jen smluvní pokuta Husova 2), ty však byly zcela vypořádány k tomuto účelu čerpanými bankovními zárukami a zápočtem pohledávek žalobce na části smluvní pokut proti pohledávkám žalované na zaplacení ceny díla a v žalobě byly zmíněny pouze pro dokreslení celé situace. Pokud za této situace soud prvního stupně moderoval i smluvní pokuty Husova 1 a 2, překročil tím předmět řízení. Přitom z postupu soudu prvního stupně je zřejmé, že neměl v úmyslu posoudit věc komplexně, neboť zamítl návrh žalobce na rozšíření žaloby o další smluvní pokuty, aby věc mohl rozhodnout na prvním jednání. Soud prvního stupně také pochybil, pokud o moderaci smluvních pokut nerozhodl ve výroku rozsudku, ale zabýval se jí pouze v jeho odůvodnění, proti kterému nelze podat odvolání. Přitom odůvodnění rozsudku obsahuje v bodech 90., 92., 93. a 95. fakticky rozhodnutí ve věci, nikoliv pouze právní názor soudu, který není pro účastníky závazný. V důsledku takového rozhodnutí dojde k zahájení dalších sporů mezi účastníky. Podle žalobce soud prvního stupně neměl na danou věc aplikovat závěry označeného rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2023, sp. zn. 31 Cdo 2273/2022, neboť jím došlo k zásadní změně v posuzování přiměřenosti nároku na smluvní pokutu, přitom smlouvy o dílo, z nichž žalobce svůj nárok na smluvní pokutu odvozoval, byly uzavřeny ještě před označeným rozhodnutím. Žalobce jako veřejnoprávní korporace uzavíral smlouvy v režimu veřejných zakázek, nemohl ani dodatečně požadavkům Nejvyššího soudu sám vyhovět a vymáhat pouze přiměřené nároky. Uvedené rozhodnutí dává navíc pouze obecná vodítka, co by mělo být při zvažování moderace posuzováno, neexistuje však žádný objektivizovaný postup nebo jasná pravidla moderace, proto také není možné po žalobci tento postup požadovat. O případném prominutí dluhu musí rozhodnout zastupitelstvo na základě

Shodu s prvopisem potvrzuje Lucie Brejchová

pravomoci svěřené mu § 85 písm. e) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, žalobce má ale současně povinnosti podle § 38 odst. 6 a 7 zákona o obcích řádně a včas uplatňovat a vymáhat vzniklé nároky, aby nedošlo k jejich zániku nebo k promlčení. Nejvyšší soud přitom v označeném rozsudku připustil, že v některých případech mohou obstát i předchozí judikатурní závěry, neboť ze strany soudu bude docházet k zásahům do již existujících nároků. Podle žalobce je dán důvod k tomuto postupu i v souzené věci. Žalobce při sjednávání smluvních pokut (výše jejich procentních sazeb) respektoval dosavadní judikaturu, sjednaná výše smluvní pokuty není v rozporu s dobrými mravy, přičemž výše požadovaného nároku na smluvní pokutu je důsledkem dlouhodobého prodlení žalované. Žalovaná od počátku věděla, že porušuje smluvní povinnosti utvrzené smluvní pokutou a vystavuje se hrozbě jejich vymáhání. Soud prvního stupně svým postupem narušil rovnost stran a právní jistotu ve prospěch smluvní strany, která své smluvní povinnosti dlouhodobě a opakovaně k tíži druhé strany porušovala. Soud prvního stupně v bodě 79. rozsudku konstatoval, že výsledné pokuty přesáhly význam zajištěných povinností (výši bankovní záruky) a vznikl tak mezi nimi nepoměr. Nezkoumal však důvod tohoto porušení ani jak z toho žalovaná profitovala. Žalovaná uzavírala obě smlouvy s vědomím, že porušuje smlouvu, neboť již při jejich podpisu nedoložila bankovní záruku, která však byla pro žalobce podstatná. Soud prvního stupně se nezabýval např. důvody délky prodlení se splněním povinnosti utvrzené smluvní pokutou Karlova (233 dní), ani že žalovaná dosáhla také úspor v rámci úhrad poplatků bance. Žalovaná se bránila pouze tím, že ke splnění této povinnosti nebyla vyzývána a požadovala moderaci smluvní pokuty na nulovou částku. Přitom při mimosoudních jednáních účastníků žalovaná připouštěla, že bude připravena jednat o úhradě smluvních pokut v řádu statisíců Kč. Bankovní záruka představovala nástroj pro zlepšení pozice žalobce při zadávání veřejných zakázek a snazší vymáhání jeho pohledávek, neboť závazek zajišťuje banka připravená hradit za žalovanou její dluh i v případě insolvence nebo exekuce. Soud prvního stupně tak výrazně zjednodušil účel sjednávání bankovních záruk ve smlouvách i hrozbu vzniku újmy v případě její absence. V průběhu závazkového vztahu účastníků byla na majetek žalované vedena exekuce a žalobci bylo zakázáno hradit pohledávky žalované. Tyto důkazy soud prvního stupně odmítl provést. I sama žalovaná avizovala, že pokud nedoručí k úhradám tehdy tří splatných faktur cca v částce 3 000 000 Kč, povede tato skutečnost k ukončení její činnosti a pravděpodobně i k podání insolvenčního návrhu. Soud prvního stupně uzavřel, že jedinou funkcí smluvní pokuty byla funkce sankční, což je v rozporu se závěrem, že smluvní pokuta plní vždy i funkci preventivní. Soud prvního stupně dospěl k překvapivým závěrům, že povinnosti, které byly zajištěny smluvními pokutami Husova 1–3 se vzájemně nebo zčásti konzumují a smluvní pokutu Husova 1 vyložil jako jednorázovou. Podle žalobce se však jedná o zajištění tří rozdílných povinností. Smluvní pokutou Husova 1 byla utvrzena povinnost poskytnout při podpisu smlouvy bankovní záruku a v případě porušení této povinnosti měla být účtována sankce za každý den prodlení až do jejího splnění. Je zřejmé, že se nejednalo o jednorázovou povinnost. Smluvní pokutou Husova 2 byl utvrzen závazek, že záruka (již poskytnutá) bude platná a účinná po celou dobu trvání závazku a případná nová záruka bude sjednána před ukončením platnosti původní záruky. Smluvní pokuta Husova 3 zajišťovala povinnost udržovat záruku v sjednané výši vlivem možných čerpání bankovní záruky či změn ceny díla, tedy šlo opět o zajištění jiné povinnosti než u smluvních pokut Husova 2 a 3. Žalovaná ve smlouvách výslovně s kumulací smluvních pokut souhlasila. Soud prvního stupně u pokuty Husova 1 dovodil, že splnění povinnosti předložit bankovní záruku při podpisu smlouvy nebylo pro žalobce důležité, neboť žalobce podepsal smlouvu o dílo, aniž by měl doloženou bankovní záruku. Přitom přehlédl, že smlouva byla podepsána distančně a první ji podepisoval zástupce žalobce. V okamžiku jeho podpisu tak ještě nemusela být povinnost doložit bankovní záruku splněna. Žalobce se dozvěděl o nedoložení bankovní záruky až poté, co se smlouva vrátila elektronicky podepsaná žalovanou, a ihned to s žalovanou řešil. V té době ale nepředpokládal, že žalovaná nebude seriózním partnerem. U pokuty Karlova 1 pak soud prvního stupně žalobci vytkl, že řadu měsíců situaci neřešil a nevyzýval žalovanou k doložení bankovní záruky,

nevypořádal se ale s tvrzením a navrženými důkazy o urgencích žalobce k doložení bankovní záruky. Žalobci také není zřejmé, proč byly pokuty Husova 1 i Karlova 1 sníženy na shodnou výši 50 000 Kč, když v případě pokuty Husova trvalo prodlení pouze 12 dnů, v případě pokuty Karlova 1 až 233 dnů, denní sazba smluvní pokuty by tak v druhém případě vycházela na částku 214 Kč za den. Takto nízká smluvní pokuta nemohla plnit žádnou zákonnou funkci a pro žalovanou bylo výhodnější své smluvní povinnosti zcela ignorovat. Soud prvního stupně posuzoval smluvní pokuty souhrnně, zvažoval celkový postih žalované, ačkoliv měl hodnotit každou samostatně vzhledem k zajištění konkrétní povinnosti ve dvou různých závazkových vztazích. Žalobce nenesl na vzniku nároku na smluvní pokuty žádné spoluzavinění. Žalovaná o existenci svých povinností věděla, neboť na toto bylo upozorňováno v zadávacích dokumentacích i smlouvách, kde se bankovním zárukám a sankcím věnovaly samostatné články. Ze strany žalované šlo o vědomé a záměrné porušování smluv. V případě smluvních pokut Husova 2 a 3 a Karlova 1 již žalovaná měla plné vědomí o nutnosti plnit své povinnosti týkající se bankovních záruk. Porušení povinnosti utvrzené smluvní pokutou Husova 1 bylo v červenci 2022 řešeno i s bankou žalované, která sama upozorňovala žalovanou, že porušuje smlouvu a vystavuje se riziku sankcí. Přesto žalovaná opětovně stejným způsobem porušila i smlouvu Karlova uzavřenou o dva měsíce později, když nedoložila bankovní záruku a tento stav udržovala po dobu 233 dnů. Toto jednání žalované jako profesionála nezasluhuje shovívavost, které se jí dostalo od soudu prvního stupně. Žalovaná přitom porušovala své povinnosti dlouhodobě a opakovaně, o čemž svědčí snaha žalobce o rozšíření žaloby o další nároky na smluvní pokuty. Žalovaná ve vztahu k žalobci nejednala poctivě, nedůvodně navýšovala cenu díla o 1 000 000 Kč a uzavřením dodatku s navýšením ceny podmiňovala pokračování prací na zakázce, ačkoliv se jednalo o nadhodnocenou cenu. Žalobce tedy má za to, že vzniklé smluvní pokuty byly účtovány po právu a nebyl žádný racionální důvod k jejich moderaci. Žalobce také nesouhlasí s nákladovým výrokem, neboť soud prvního stupně neposoudil všechny okolnosti věci, konstatoval pouze úspěch žalované z důvodu zamítnutí žaloby. Smluvní pokuty byly v době podání žaloby existujícími nároky. V samotném základu tedy žalobce byl úspěšný, neboť prokázal existenci i výši nároku. Žalobce je také přesvědčen, že žalované neměly být přiznány náklady řízení bez ohledu na skutečnost, že byla žaloba zamítnuta ale soud prvního stupně měl aplikovat § 142 odstavec 3, eventuálně ustanovení § 150 o. s. ř. Navrhl, aby odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu projednání, případně, aby ho změnil tak, že žalobě zcela vyhoví a přizná žalobci právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů.

3. Žalovaná se v rámci vyjádření k odvolání ztotožnila se závěry rozsudku soudu prvního stupně. Soud prvního stupně provedl dokazování v dostatečném rozsahu, věc správně právně posoudil, když dospěl k závěru o nutnosti moderovat smluvní pokuty a vypořádal se také s argumentací žalobce. Pokud žalobce namítal, že se žalobou domáhal úhrady pouze části dvou smluvních pokut Husova 3 a Karlova 1, neboť zbylé smluvní pokuty zanikly zápočtem a čerpáním bankovních záruk, tak podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2018, sp. zn. 31 Cdo 927/2016, jednostranný zápočet moderaci nebrání. V důsledku snížení smluvní pokuty nemohlo dojít k umoření části smluvních pokut zápočtem ani neoprávněným čerpáním bankovní záruky. Pokud žalobce argumentoval nemožností použít rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2023, sp. zn. 31 Cdo 2273/2022, tak k této argumentaci se žalovaná vyjadřovala již v řízení před soudem prvního stupně. Nárok na smluvní pokutu byl žalobcem uplatněn až fakturou ze dne 15. 5. 2023, předtím byl vznik nároku oznámen žalované dopisem ze dne 5. 5. 2023, v obou případech se tak stalo více než čtyři měsíce po vydání uvedeného rozhodnutí. Označený rozsudek byl medializován, probírán odbornou právníkou veřejností, je nemožné, aby o něm žalobce zastoupený advokátem nevěděl. Na tuto judikaturu pak upozornila žalobce i žalovaná ve své reakci na oznámení vzniku smluvní pokuty ze dne 19. 5. 2023. Žalovaná nikdy nepožadovala změnu procentní výše smluvní pokuty ve smlouvě o dílo, ani netvrdila, že by výše smluvní pokuty byla rozporná s dobrými mravy. Pouze požadovala snížení konkrétního nároku na smluvní

Shodu s prvopisem potvrzuje Lucie Brejchová

pokutu v souladu s § 2051 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen o. z.) a označeným rozhodnutím Nejvyššího soudu. V dané věci tak nešlo o prominutí dluhu, jak uvádí žalobce, ale pouze o moderaci smluvní pokuty, kterou v případě smlouvy Karlova uplatnil žalobce ve výši 38,51 % ceny díla a u smlouvy Husova pak 56,34 % ceny díla. Ze strany žalované šlo pouze o nedbalostní přehlédnutí povinnosti, případně neuvědomění si skutečnosti, že v případě navýšení ceny díla musí být navýšena i bankovní záruka. Žalovaná neporušila svou smluvní povinnost vědomě a už vůbec ne ze zjištěných důvodů. Ve všech případech po upozornění žalobce porušení povinnosti obratem napравила. U smlouvy Karlova vyzval žalobce žalovanou k doručení bankovní záruky až dne 5. 4. 2023, tedy po 139 dnech ode dne podpisu smlouvy, žalovaná tuto záruku ihned dodala. Pokud by tak učinil dřív, předešel by porušení povinnosti a nárůstu smluvní pokuty. Celková žalobcem nárokováná smluvní pokuta přesahovala 13 000 000 Kč. V důsledku čerpání bankovní záruky a neoprávněných zápočtů na cenu díla žalovaná přišla o finance v řádech milionů korun, byla nucena propustit své zaměstnance a odstoupit od nasmlouvaných staveb, které nebyla schopná financovat. Žalobce uplatnil nárok na smluvní pokuty až v květnu 2023, tedy se značným časovým odstupem od porušení povinnosti a ve chvíli, kdy už byly tyto povinnosti splněny. Jeho postup je tak v rozporu s tvrzenou funkcí smluvní pokuty, která má za cíl primárně donutit splnit zajišťovanou povinnost. Pokud jde o žalobcem zmiňovanou exekuci, trvala necelé tři týdny a došlo k ní pouze z důvodu špatné komunikace bývalého zástupce žalované s žalovanou. Žalovaná také souhlasí s názorem soudu prvního stupně, že smluvní pokuty podle článku 11 odst. 2, 3 se vzájemně konzumují, není možné je vymáhat najednou. Žalobce sankcionuje žalovanou za to, že v určitém období bankovní záruka neexistovala a zároveň, že tuto neexistující záruku neudržovala ve vyšší výši. Navrhla, aby odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a přiznal žalované právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

4. Krajský soud v Praze jako soud odvolací přezkoumal rozsudek soudu prvního stupně v intencích ustanovení § 212 písm. a) o. s. ř. v celém rozsahu podle ustanovení § 212a odst. 1, 5, 6 o. s. ř. a dospěl k závěru, že odvolání žalobce není důvodné.
5. Z obsahu spisu odvolací soud zjistil, že žalobou podanou soudu prvního stupně dne 22. 8. 2023 se žalobce domáhal zaplacení částky 6 743 076,37 Kč s úrokem z prodlení ve výši 15 % ročně z částky 10 399 927,34 Kč za dobu od 30. 5. 2023 do 2. 6. 2023, z částky 8 923 242,23 Kč za dobu od 3. 6. 2023 do 27. 6. 2023, z částky 6 742 625,01 Kč za dobu od 28. 6. 2023 do 26. 7. 2023, z částky 5 749 938,01 Kč za dobu od 27. 7. 2023 do zaplacení, z částky 2 931 856,71 Kč za dobu od 30. 5. 2023 do 2. 6. 2023, z částky 2 428 532,71 Kč za dobu od 3. 6. 2023 do 27. 6. 2023, z částky 993 138,36 Kč za dobu od 28. 6. 2023 do zaplacení. Tvrdil, že účastníci uzavřeli v režimu veřejných zakázek smlouvu o dílo dne 16. 6. 2022 na úpravy veřejného parteru a zahrady objektu v ulici Husova v Kolíně a dne 22. 8. 2022 smlouvu o dílu na rekonstrukci fasády, výplní otvoru a střech v objektu v ulici Karlova v Kolíně. Smlouva Husova se stala účinnou zveřejněním v registru smluv dne 12. 7. 2022, přičemž cena díla činila částku 13 989 783,10 Kč. Dodatkem číslo 1 s účinností od 3. 11. 2022 byla cena díla navýšena na 17 690 252,53 Kč, a dodatkem číslo 3 s účinností od 4. 4. 2023 byla navýšena na 18 458 552,13 Kč. V rámci smlouvy Husova si v článku VIII. a XI.1. účastníci sjednali povinnost žalované předložit bankovní záruku ve výši 8 % ceny díla bez DPH při podpisu smlouvy (dne 16. 6. 2022), přičemž splnění této povinnosti utvrdili smluvní pokutou ve výši 0,3 % z ceny díla bez DPH za každý den prodlení. Žalovaná uvedenou povinnost splnila až 28. 6. 2022 (po 12 dnech), žalobci tak vznikl nárok na smluvní pokutu ve výši 503 632,20 Kč. Dále si v článku VIII. a XI.2. smlouvy Husova účastníci sjednali smluvní pokutu ve výši 0,3 % z ceny díla za každý den prodlení pro utvrzení povinnosti žalované udržovat bankovní záruku platnou a účinnou po celou dobu provádění díla. Časově omezená platnost původně sjednané bankovní záruky skončila 3. 3. 2023 a žalovaná doložila novou bankovní záruku až dne 11. 4. 2023 (po 38 dnech). Žalobci vznikl nárok na smluvní pokutu ve výši 2 041 823,15 Kč, přičemž smluvní pokuta za 31 dnů prodlení (do 3. 4. 2023) byla vypočtena

z ceny díla ve znění dodatku číslo 1. a s účinností od 4. 4. 2023 pak z ceny díla zvýšené dodatkem číslo 3. Konečně v článku VIII. a XI.3. smlouvy Husova byla sjednána smluvní pokuta za porušení povinnosti žalované udržovat bankovní záruku ve výši 8 % ceny díla po celou dobu trvání závazkového vztahu účastníků a při poklesu hodnoty bankovní záruky doplnit ji do 10 dnů. Cena díla byla zvýšena dodatkem číslo 1. s účinností k 3. 11. 2022 na 17 690 252,53 Kč. Žalovaná měla povinnost předložit aktualizovanou bankovní záruku k 14. 11. 2022, doložila ji však až 11. 4. 2023 a byla tak v prodlení s plněním této povinnosti 148 dnů. Smluvní pokuta byla sjednána v rozsahu 0,3 % z ceny díla a žalobci tak vznikl nárok na částku 7 854 471,88 Kč. Součet všech smluvních pokut Husova 1–3 činil 10 399 927,24 Kč a žalovaná byla vyzvána k jejich úhradě dopisem ze dne 5. 5. 2023 a žalobce je vyúčtoval dne 15. 5. 2023 fakturou se splatností 29. 5. 2023. Žalobce čerpal dne 2. 6. 2023 bankovní záruku ve výši 1 476 685 Kč, čímž došlo k zániku dluhu ze smluvní pokuty Husova 1 ve výši 503 632,20 Kč a zániku části dluhu ze smluvní pokuty Husova 2 ve výši 973 052,80 Kč. Nadále z této smluvní pokuty zbývalo uhradit 1 068 770,35 Kč. Dne 27. 6. 2023 žalobce jednostranně započtl částku 2 180 617,22 Kč proti pohledávkám žalované na cenu průběžně vykonaných prací na díle, vyúčtovanou fakturami ze dne 31. 3. 2023 a 30. 4. 2023. Tím došlo k zániku zbytku dluhu smluvní pokuty Husova 2 ve výši 1 068 770,35 Kč a zániku části dluhu ze smluvní pokuty Husova 3 ve výši 1 111 846,87 Kč. Z této smluvní pokuty pak nadále zbývalo uhradit částku 6 742 625,01 Kč. Dne 26. 7. 2023 žalobce jednostranně započtl částku 992 687 Kč proti pohledávce žalované na cenu provedených prací na základě jiné smlouvy o dílo, týkající se zakázky na vybudování cesty na hřbitově v Kolíně, vyúčtovanou fakturou ze dne 19. 6. 2023, aktuální dluh na smluvní pokutě Husova 3 činí 5 749 938,01 Kč. Tuto částku pak žalobce požaduje zaplatit spolu s úrokem z prodlení z částek všech smluvních pokut Husova 1–3 podle toho, jak zanikaly v důsledku čerpání bankovní záruky nebo provedených zápočtů, a to z částky 10 399 927,34 Kč za dobu od 30. 5. 2023 do 2. 6. 2023, tj. 17 095,77 Kč, z částky 8 923 242,23 Kč za dobu od 3. 6. 2023 do 27. 6. 2023, tj. 91 677,15 Kč, z částky 6 742 625,01 Kč za dobu od 28. 6. 2023 do 26. 7. 2023, tj. 80 357,31 Kč a z částky 5 749 938,01 Kč za dobu od 27. 7. 2023 do zaplacení. Smlouvou o dílo Karlova byla sjednána cena díla ve výši 6 291 537,91 Kč. K utvrzení povinnosti žalované předložit bankovní záruku ve výši 8 % ceny díla, tedy v částce 503 324 Kč, při podpisu smlouvy (ke dni 22. 8. 2022), si účastníci sjednali smluvní pokutu ve výši 0,2 % z ceny díla za každý den prodlení. Žalovaná předložila bankovní záruku až 12. 4. 2023, dluží tak za 233 dnů prodlení žalobci smluvní pokutu ve výši 2 931 856,71 Kč. Žalovaná byla upozorněna na vzniklou smluvní pokutu Karlova 1 dopisem ze dne 5. 5. 2023 a následně ji žalobce vyúčtoval fakturou ze dne 15. 5. 2023 se splatností 29. 5. 2023. Na umoření tohoto dluhu čerpal žalobce 2. 6. 2023 bankovní záruku ve výši 503 324 Kč, nadále zbývala k úhradě částka 2 428 532,71 Kč. Na tuto částku pak žalobce dne 27. 6. 2023 jednostranně započtl částku 1 435 394,35 Kč proti pohledávce žalované na cenu průběžně vykonaných prací na díle vyúčtovanou fakturou z 25. 4. 2023. Tím došlo k zániku části dluhu a zbývá uhradit částka 993 138,36 Kč. Tuto částku pak požaduje žalobce zaplatit s úrokem z prodlení ve výši 15 % ročně ode dne následujícího po její splatnosti podle faktury do zaplacení podle toho, jak se snižovala její výše z důvodu čerpání bankovní záruky a provedeného zápočtu.

6. Žalovaná s žalobou nesouhlasila. Učinila nespornými skutečnosti týkající se uzavření smluv o dílo v ulicích Husova a Karlova. V případě smluvní pokuty Husova 1 namítla, že účinnost smlouvy nastala až zveřejněním v rejstříku smluv, bankovní záruka byla dodána ještě před tímto datem, nárok na smluvní pokutu Husova 1 tak nevznikl. Navrhla moderaci smluvních pokut z důvodu jejich nepřiměřené výše. Poukázala na souběh smluvních pokut Husova 2 a Husova 3 za dobu od 4. 3. 2023 do 11. 3. 2023, neboť smluvní pokuty utvrzovaly povinnosti předložit bankovní záruku i udržovat bankovní záruku ve správné výši. Vzhledem k tomu, že žádná bankovní záruka v uvedené době zřízena nebyla, žalobce požaduje dvojí sankci za porušení stejné povinnosti, což je podle žalované v rozporu s dobrými mravy. Poukázala na aktuální judikaturu Nejvyššího soudu (rozsudek ze dne 11. 1. 2023, sp. zn. 31 Cdo 2273/2022, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem R 76/2023), a nutnost zvažovat nepřiměřenost konkrétního

Shodu s prvopisem potvrzuje Lucie Brejchová

nároku na smluvní pokutu, přičemž moderovat smluvní pokutu lze i při zadávání veřejných zakázek. Žalobci nevznikla porušením utvrzených povinností žádná škoda, vyúčtovaná částka smluvních pokut neodpovídá zájmům žalobce, které měly být sjednanou smluvní pokutou chráněny. Žalovaná předložila bankovní záruku ihned po upozornění žalobce, ten ji ale vyzval ke splnění této povinnosti až se značným časovým odstupem, na délce prodlení má proto taky svůj podíl. Navíc zaměstnankyně žalobce e-mailem ze dne 22. 6. 2022 výslovně v případě smluvní pokuty Husova 1 sdělila, že nebude po žalované smluvní sankce z titulu opožděného předložení záruční listiny požadovat. Zdůraznila, že žalobcem nárokováná smluvní pokuta činila 56,34 % ceny díla u smlouvy Husova a 38,51 % ceny díla u smlouvy Karlova. Dále poukázala na to, že i žalobce je v prodlení s úhradou pohledávek žalované. Uvedený postup pak žalovaná vnímá jako nepřiměřený nátlak ze strany žalobce a žalovaná odstoupila od obou smluv z důvodu prodlení s úhradou faktur.

7. Podáním ze dne 4. 1. 2023, doručeným soudem prvního stupně následujícího dne, žalobce navrhl rozšíření žaloby o další nároky ze smluvních pokut ve výši 1 614 530,10 Kč, za porušení dalších smluvních povinností žalované (neobnovení bankovní záruky po jejím čerpání u smlouvy Husova i Karlova, za porušení povinnosti přijímat opatření ke stanoviskům a požadavkům příslušných orgánů veřejné moci v rámci realizace zakázky u smlouvy Karlova). Rozšíření žaloby soud prvního stupně nepřipustil usnesením vyhlášeným na jednání dne 11. 1. 2024 z důvodu rozporu s požadavkem procesní ekonomie. V napadeném rozsudku pak odůvodnil, že návrh byl podán bezprostředně před jednáním, žalovaná nebyla schopna na něj reagovat, přičemž věc bylo jinak možné skončit na prvním jednání. V případě připuštění změny žaloby by se soud musel zabývat dalšími skutečnostmi, které při nezměněném návrhu nemusí řešit, zejména jakým způsobem byl ukončen smluvní vztah účastníků a odstoupení kterého účastníka je platné. Žalobce přitom může tento nárok uplatnit samostatnou žalobou.
8. Soud prvního stupně vyšel ze skutkových zjištění, že mezi žalobcem jako objednatelem a žalovanou jako zhotovitelem byla v režimu veřejných zakázek uzavřena dne 16. 6. 2022 smlouva o dílo na úpravy veřejného parteru a zahrady objektů v ulici Husova v Kolíně za cenu 16 927 637,55 Kč bez DPH. V článku VIII. 4. a 5. smlouvy byly sjednány smluvní pokuty ve výši 0,3 % denně z ceny díla za porušení povinnosti předložit bankovní záruku ve výši 8 % z ceny díla ke dni podpisu smlouvy (článek XI.1.), za porušení povinnosti udržovat bankovní zárukou platnou a účinnou po celou dobu provádění díla (článek XI. 2.) a za porušení povinnosti udržovat bankovní záruku ve výši 8 % z celkové ceny díla a v případě poklesu ji do 10 dnů doplnit (článek XI. 3). Smlouva nabyla účinnosti zveřejněním v registru smluv dne 12. 7. 2022. Dodatkem číslo 1. s účinností od 3. 11. 2022 byla cena díla zvýšena na částku 17 690 252,53 Kč, a dodatkem číslo 3. s účinností od 4. 4. 2023 byla zvýšena na částku 18 458 552,13 Kč. Emailem ze dne 25. 5. 2022 a dále emailem ze dne 13. 6. 2022 žalobce upozornil žalovanou na nutnost doložení bankovní záruky. Společnost UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia a s., která měla bankovní záruku vystavit, v e-mailu ze dne 21. 6. 2022 upozornila, že smlouva měla být podepsána až po doložení bankovní záruky a na porušení povinnosti žalované předložit bankovní záruku při podpisu smlouvy, na které jsou navázány sankce. Současně požádala o dodání prohlášení žalobce, že z neplnění této povinnosti nebude vyvozovat žádné důsledky, ani uplatňovat sankce. Dne 22. 6. 2022 zaměstnankyně žalobce R. [redacted] emailem adresovaným bance a v kopii žalované uvedla, že zadavatel nebude po dodavateli uplatňovat žádné smluvní sankce z titulu opožděného předložení bankovní záruky, pokud bude předložena do 30. 6. 2022. Dne 28. 6. 2022 vystavila banka bankovní záruku jako neodvolatelnou a bezpodmínečnou na dobu do 3. 3. 2023. Bankovní záruka měla zaniknout buď vyplacením částky nebo uplynutím doby. Dne 11. 4. 2023 vystavila banka záruční listinu, v níž oznámila poskytnutí neodvolatelné a bezpodmínečné bankovní záruky za splnění smlouvy Husova na částku 1 476 685 Kč, přičemž záruka měla zaniknout vyplacením zaručené částky nebo dnem 1. 9. 2023. Žalobce oznámil žalované dopisem ze dne 5. 5. 2023 doručeným žalované stejného dne vznik nároku na smluvní pokutu Husova 1, Husova 2, Husova

3 s odůvodněním jako v bodě 5. tohoto rozsudku a požádal žalovanou o zaslání stanoviska. Žalovaná dopisem ze dne 19. 5. 2023 nesouhlasila s výší smluvních pokut. Fakturou ze dne 15. 5. 2023, VS 20232175, žalobce vyúčtoval žalované smluvní pokutu ve výši 10 399 927,24 Kč se splatností k 29. 5. 2023. Tentýž den vyzval banku k zaplacení bankovní záruky ve výši 1 476 685 Kč z titulu smluvních pokut Husova 1–3, kterou dne 2. 6. 2023 banka vyplatila. Dne 20. 6. 2023 pak dopisem doručeným žalované dne 27. 6. 2023 žalobce oznámil žalované započtení svých pohledávek na smluvní pokuty ve výši 2 180 617,22 Kč (smluvní pokuty Husova (2) ve výši 1 068 770,35 Kč a Husova (3) ve výši 1 111 846,87 Kč) proti pohledávkám žalované na odměnu za průběžně vykonané práce na díle, vyúčtovanou fakturami žalované ze dne 31. 3. 2023 a 30. 4. 2023. Zápočet byl schválen radou města dne 19. 6. 2023. Dále žalobce dopisem ze dne 25. 7. 2023 doručeným žalované 26. 7. 2023 započtl pohledávku na smluvní pokutu Husova 3 ve výši 995 674 Kč proti pohledávce žalované na odměnu za provedené práce (na základě jiné smlouvy o dílo týkající se zakázky na vybudování cesty na hřbitově v Kolíně), vyúčtovanou fakturou žalované ze dne 19. 6. 2023. Zápočet schválila rada žalobce. Dne 22. 8. 2022 uzavřeli žalobce jako objednatel a žalovaná jako zhotovitel v režimu veřejných zakázek smlouvu o dílo na rekonstrukci fasády, výplní otvorů a střeš objektu v ulici Karlova v Kolíně za cenu 6 291 537,91 Kč bez DPH. V článku VIII. 3. smlouvy byla sjednána smluvní pokuta ve výši 0,2 % denně z ceny díla za porušení povinnosti předložit bankovní záruku ve výši 8 % z ceny díla ke dni podpisu smlouvy (článek XI. 1.). Smlouva nabyla účinnosti zveřejněním v registru smluv 13. 9. 2022. Žalobce vyzval žalovanou dne 5. 4. 2023 k doložení bankovní záruky Karlova a banka vystavila dne 12. 4. 2023 záruční listinu na částku 503 324 Kč. Bankovní záruka měla zaniknout vyplacením této částky nebo uplynutím doby do 20. 6. 2023. Dopisem ze dne 5. 5. 2023 žalobce oznámil žalované nárok na smluvní pokutu Karlova ve výši 2 931 856,708 Kč, na který žalovaná reagovala dopisem ze dne 19. 5. 2023, v němž nesouhlasila s výší smluvní pokuty. Smluvní pokuta Karlova byla vyúčtována fakturou ze dne 29. 5. 2023, VS 20232174, v částce 2 931 856,71 Kč se splatností 29. 5. 2023. Tentýž den vyzval žalobce banku k zaplacení bankovní záruky ve výši 503 324 Kč a banka oznámila dne 2. 6. 2023 vyplacení bankovní záruky. Dopisem ze dne 20. 6. 2023 žalobce oznámil žalované započtení pohledávky na část smluvní pokuty Karlova ve výši 1 435 394,35 Kč proti pohledávce žalované na zaplacení ceny provedených prací vyúčtovaných fakturou č. 2023210048. Dopis byl žalované doručen 27. 6. 2023 a zápočet byl schválen radou žalobce.

9. Po právní stránce soud prvního stupně zjištěné skutečnosti posoudil podle § 2048 odst. 1, § 2051, § 209 odst. 1, § 2034 odst. 1, § 2038 a § 2005 odst. 2 o. z. a dospěl k závěru o nedůvodnosti žalobního nároku. Konstatoval, že bankovní záruka představuje jeden ze způsobů zajištění dluhu, přičemž právě bezpodmínečná bankovní záruka významně posiluje postavení věřitele, neboť umožňuje okamžité uspokojení jeho zajištěné pohledávky, aniž by bylo nutné vést soudní nebo jiné řízení k vymožení povinnosti dlužníka a bez obav z jeho následné nesolventnosti. Bankovní záruka v dané věci sloužila výlučně k posílení právního postavení žalobce při plnění hypotetických, v budoucnu vzniklých pohledávek vůči žalované. Soud prvního stupně v souladu se závěry označeného rozsudku Nejvyššího soudu posuzoval ve smyslu § 2051 o. z. přiměřenost konkrétních nároků na smluvní pokutu. Poukázal na to, že byť závěry označeného rozsudku představují výraznou změnu právního posouzení moderace smluvní pokuty soudem, lze je aplikovat i na případy, které vznikly před přijetím této nové judikatury. V době uplatnění nároku žalobce na smluvní pokutu byl tento rozsudek znám a byl diskutován mezi odbornou veřejností. I žalobce jako veřejnoprávní korporace mohl uplatnit své nároky na smluvní pokutu v přiměřené výši, přičemž podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2023, sp. zn. 23 Cdo 2921/2022 je tak možné postupovat i v rámci režimu zadávání veřejných zakázek. V rámci úvah o moderaci smluvních pokut poukázal na to, že každá smluvní pokuta plní preventivní funkci, tedy vytváří na dlužníka nátlak, aby smluvní povinnosti neporušil. Všechny sjednané smluvní pokuty se vztahovaly k nepeněžitě povinnosti žalované předložit řádnou bankovní záruku nejpozději při podpisu smlouvy a udržovat ji platnou a účinnou ve sjednané výši po celou dobu smluvního

vztahu. Nešlo tak o prostředek motivace k plnění primárních povinností, tedy splnit dohodnuté dílo řádně a včas, ale pouze o utvrzení zajištění do určité výše (8 % z ceny díla). V případě smlouvy Husova měla být bankovní záruka ve výši 1 119 183 Kč, dodatkem číslo 1. byla zvýšena na 1 476 685 Kč, u smlouvy Karlova měla být bankovní záruka ve výši 503 324 Kč. Tyto částky také soud prvního stupně shledal rozhodnými pro posouzení přiměřenosti smluvních pokut. Soud prvního stupně nepovažoval za přiměřené, aby smluvní pokuty, které měly sloužit k motivaci dlužníka zajistit jeho dluhy do určité výše, přesáhly několikanásobně takto požadovanou hodnotu zajištění. Smluvní pokuty Husova 1–3 nárokovány ve výši 10 399 927,34 Kč i smluvní pokuta Karlova 1 nárokována ve výši 2 931 856,71 Kč jsou očividně v nepoměru s výší bankovní záruky, jejíž předložení, výši a platnost měly utvrzovat. Důsledkem tohoto postupu pak bylo, že bankovní záruky byly čerpány pouze k částečné úhradě smluvních pokut, účtovaných za porušení povinnosti doložit bankovní záruku. Přitom žalobci žádná škoda nevznikla a šlo jen o utvrzení zajištění primárního dluhu. Žalobce také netvrdil, že by žalovaná byla nesolventní nebo byl primární dluh fakticky nevymahatelný jinak než uspokojením z bankovní záruky. Nesplněním povinnosti tak nemohla žalobci vzniknout jiná újma než ta, že by se žalobce musel po žalované domáhat splnění svého dluhu jinak. O újmě v příčinné souvislosti s porušením povinnosti doložit bankovní záruku by bylo možné hovořit tehdy, pokud by vymáhání primárního dluhu s sebou neslo další vynaložené náklady nebo bylo neúspěšné. Šlo tak pouze o posílení zajištění věřitele, neboť úhrada dluhu z bankovní záruky představuje rychlý, jednoduchý a spolehlivý způsob vymožení pohledávky. Smluvní pokuty tak plnily převážně funkce sankční a bylo nutno posoudit, jaké zájmy byly porušením povinnosti dotčeny. V případě smlouvy Husova 1 a Karlova 1 měla být bankovní záruka doložena při podpisu smlouvy. Chráněný zájem spočíval v uzavření smlouvy s důvěryhodným smluvním partnerem s přihlédnutím k postavení žalobce jako veřejnoprávní korporace hospodařící s veřejnými prostředky. Smluvní ujednání týkající se smluvních pokut sloužila k zajištění povinnosti doložit platnou a účinnou bezpodmínečnou bankovní záruku ve sjednané výši, jednalo se stále o tutéž povinnost. V případě smluvní pokuty Husova 1 upravené v článku XI. 1 smlouvy o dílo Husova šlo o jednorázové porušení smluvní povinnosti žalované, bankovní záruka měla být předložena nejpozději při podpisu smlouvy a v případě uzavření smlouvy bez doložení bankovní záruky šlo o porušení povinnosti podle článku XI. 2, tedy zajistit, aby bankovní záruka byla platná a účinná po celou dobu smluvního vztahu. Pokud byla platná a účinná, ale nikoliv ve správné výši, mohlo jít o porušení povinnosti utvrzené smluvní pokutou podle článku XI. 3 spočívající v poklesu hodnoty existující bankovní záruky. Pokud však bankovní záruka nebyla sjednána vůbec, porušení povinnosti podle článku XI. 2 konzumovalo i porušení povinnosti podle článku XI. 3. Smluvní pokuta Husova 1 podle článku XI. 1 směřovala k ochraně zájmů žalobce uzavřít smlouvu pouze s důvěryhodným partnerem v režimu veřejných zakázek a směřovala k jednoduchému zajištění možných dluhů smluvního partnera. Z jednání žalobce bylo zřejmé, že porušení této povinnosti nepřikládal velkou váhu a bankovní záruku považoval za nutnou formalitu, smlouvu uzavřel i bez doložení bankovní záruky, nedošlo tím k ohrožení jeho majetkových zájmů. Smluvní pokutu v nárokované výši 503 632,20 Kč snížil na 50 000 Kč. E-mail [REDACTED] R [REDACTED] ze dne 22. 6. 2022, kterým bance sdělovala, že žalobce nebude za porušení povinnosti předložit bankovní záruku při podpisu smlouvy uplatňovat vůči žalované žádné sankce, soud prvního stupně neposoudil jako prominutí dluhu podle § 1995 o. z., neboť nešlo o jednostranné právní jednání žalobce vůči žalované, ale vůči bance. I smluvní pokutu Karlova 1 nárokovanou ve výši 2 931 856,71 Kč shledal nepřiměřenou, když i v tomto případě žalobce uzavřel smlouvu bez doložení bankovní záruky ani její doložení několik měsíců nevyžadoval a snížil ji na 50 000 Kč. Obě smluvní pokuty posoudil jako jednorázové ale i kdyby zohlednil trvající prodlení, byly by konzumovány jinou smluvní pokutou podle článku XI. odst. 2 smlouvy Karlova, kterou ale žalobce v tomto řízení nepožadoval. V případě smluvní pokuty Husova 2 poukázal na to, že prodlení trvalo pouhých 38 dní, do majetkové sféry žalobce nijak nezasáhlo a žalovaná na výzvu žalobce novou bankovní záruku ihned doložila. Shledal nárok ve výši 2 041 823,15 Kč nepřiměřený a snížil ho na 250 000 Kč. U smluvní pokuty Husova 3 shledal

smluvní pokutu ve výši 7 854 471,88 Kč taktéž nepřiměřenou, neboť porušení povinnosti spočívalo v tom, že bankovní záruka nebyla navýšena v souvislosti se zvýšením ceny díla o částku 357 502 Kč (z původních 1 119 183 Kč na částku 1 476 685 Kč), její výše tak 22násobně převyšuje majetkový zájem věřitele, je zcela extrémní a je důsledkem mechanického výpočtu. Délka prodlení činila 110 dní, v době od 3. 3. 2023 do 11. 4. 2023, kdy bankovní záruka nebyla doložena vůbec, ji soud prvního stupně vůbec nezohlednil z důvodů kumulace se smluvní pokutou Husova 2. S přihlédnutím k předpokládané délce provádění díla 36 týdnů (zhruba 2,3násobně déle), považoval soud prvního stupně za přiměřenou výši smluvní pokuty v částce 150 000 Kč, tedy zhruba 2,3násobně méně než činí částka, o kterou měla být bankovní záruka navýšena vzhledem k zvýšení ceny díla. Celková výše smluvních pokut Husova 1-3 po moderaci činila 450 000 Kč a byla uhrazena bankovní zárukou včetně příslušenství. V případě smluvní pokuty Karlova shledal oprávněnou její výši 50 000 Kč, přičemž i v tomto případě byla zcela uhrazena včetně příslušenství z čerpané bankovní záruky.

10. O náhradě nákladů řízení pak rozhodl soud prvního stupně podle § 142 odst. 1 o. s. ř., neboť žalovaná měla v řízení plný úspěch. Náhrada nákladů řízení sestávala z odměny advokáta za tři úkony právní pomoci vypočtené z tarifní hodnoty 6 961 976,77 Kč (v ní soud prvního stupně zohlednil také samostatně požadované příslušenství ze smluvních pokut Husova 1 a 2), přičemž sazba mimosmluvní odměny činila částku 36 180 Kč za každý úkon právní služby podle § 6, 7, 8 odst. 1 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif). Zástupce žalované učinil ve věci tři úkony právní služby, a to převzetí zastoupení, vyjádření k žalobě a účast u soudního jednání konaného dne 11. 1. 2024 (§ 11 odst. 1 písm. a), d), g) advokátního tarifu), za které náleží 3 x odměna ve výši 36 180 Kč, tři paušální náhrady hotových výdajů po 300 Kč, dále k nákladům řízení náleží cestovní náhrada za použití vozidla Toyota Corolla s průměrnou spotřebou 3,6 litru/100 km na trase Kolín - Praha a zpět v rozsahu 154 km při ceně pohonných hmot 38,20 Kč a paušální náhrady za opotřebení vozidla 5,6 Kč za kilometr dle vyhlášky č. 398/2023 Sb. Celkem činilo cestovné částku 1 074,20 Kč. Dále žalované náleží i náhrada za ztrátu času advokáta v souvislosti s poskytnutím právní služby v místě, které není v sídle nebo bydlišti advokáta, a to za čtyři započaté půl hodiny za čas strávený cestou k jednání a zpět, tedy čtyřikrát 100 Kč a náhrada za 21 % DPH, jejíž plátcem je zástupce žalované. Náhrada nákladů řízení tak činí 134 206,20 Kč. Výrok o doplatku soudního poplatku pak byl opřen o § 6 odst. 1, § 9 odst. 4 písm. a), odst. 6 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích a činil 348 099 Kč. Protože žalobce zaplatil pouze 337 154 Kč, doplatek soudního poplatku činil 10 945 Kč.
11. Pokud jde o procesní námitky žalobce směřující k nepřipuštění změny žaloby soudem prvního stupně, odvolací soud neshledal v postupu soudu prvního stupně žádné vážné pochybení, mající za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Judikatura Ústavního soudu připouští, že účastník může napadnout nepřipuštění změny žaloby (návrhu), coby odvolací námitku, v odvolání podaném ve věci samé. Úkolem odvolacího soudu v takovém případě je v rámci řízení o odvolání proti rozhodnutí ve věci samé přezkoumat také správnost rozhodnutí o nepřipuštění změny žaloby (srov. Sdělení Ústavního soudu č. 394/2016 Sb. nebo nálezy Ústavního soudu ze dne 7. 6. 2022, sp. zn. III. ÚS 356/22). Souhlas soudu se změnou návrhu je veden hlediskem hospodárnosti řízení. Soud změnu žaloby nepřipustí, jestliže by výsledky dosavadního řízení nemohly být podkladem pro řízení o změně návrhu. V dané věci bylo řízení vedeno za účelem posouzení oprávněnosti nároku žalobce na smluvní pokuty Husova 3 a Karlova 1 včetně příslušenství a příslušenství ze smluvních pokut Husova 1 a 2, přičemž bezprostředně před prvním jednáním ve věci žalobce vznesl nároky na další smluvní pokuty, které vyžadovaly vyjádření žalované a provedení dalšího dokazování nad rámec uplatněných nároků. Žalovaná nebyla schopna se k nim z tohoto důvodu vyjádřit. Je zřejmé, že připuštění změny žaloby by s ohledem na její pozdní uplatnění nejen prodloužilo řízení, ale z důvodu nutnosti zjistit stanovisko žalované a potřeby prokazování dalších relevantních skutečností (zda jakým byla

smlouva ukončena) by vedlo k porušení zásady, že věc má být zásadně rozhodnuta na prvním jednání a bylo v rozporu se zásadou hospodárnosti řízení.

12. Nepřipustí-li soud změnu žaloby, samozřejmě to nebrání tomu, aby účastník uplatnil svůj (obsahově stejný) požadavek u soudu žalobou, která bude projednána v jiném (samostatném) občanském soudním řízení (srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 24. června 2003, sp. zn. 21 Cdo 387/2003, ze dne 19. 12. 2023, sp. zn. 22 Cdo 2006/2023).
13. Soud prvního stupně provedl dokazování v dostatečném rozsahu a vyvodil z něho správné skutkové závěry s upřesněním v následujících bodech.
14. V souladu se závěry rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 10. 2017, sp. zn. 27 Cdo 1154/2017 odvolací soud nad rámec výše uvedených zjištění zjistil z důkazů provedených již soudem prvního stupně, že v článku VIII. smlouvy v ulici Husova i Karlova byla sjednána povinnost žalované zaplatit žalobci další smluvní pokuty v procentní výši za porušení povinnosti převzít místo plnění (staveniště) ve lhůtě dle článku V. smlouvy, dodržet lhůtu harmonogramu ke schválení podle článku V. odst. 4 smlouvy, dodržet další povinnosti specifikované v článku IX. smlouvy (vztahující se k zahájení, provádění, předání a převzetí díla), a to za každý případ porušení, provést dílo řádně a včas (článek VI.), splnit termíny odstranění záručních vad (článek X.), sjednat pojištění (článek XII. body 2. a 3. smlouvy), a za porušení dalších povinností uvedených v článku XIV. Účastníci souhlasili s kumulací smluvních pokut. Současně byl sjednán nárok na náhradu vzniklé škody v plné výši vedle nároku na smluvní pokutu. Ze zadávací dokumentace bylo zjištěno, že podle článku 15 odst. 6 si zadavatel (žalobce) vyhradil od vybraného dodavatele předložit bankovní záruku před podpisem smlouvy o dílo, přičemž nepředložení záruky mělo být považováno za neposkytnutí součinnosti potřebné k uzavření smlouvy o dílo a dodavatel mohl být vyloučen ze zadávacího řízení.
15. Podle § 2048 odst. 1 o. z. ujedná-li strany pro případ porušení smluvené povinnosti smluvní pokutu v určité výši nebo způsob, jak se výše smluvní pokuty určí, může věřitel požadovat smluvní pokutu bez zřetele k tomu, zda mu porušením utvrzené povinnosti vznikla škoda. Smluvní pokuta může být ujednána i v jiném plnění než peněžitém.
16. Podle § 2051 o. z. může soud nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu na návrh dlužníka snížit s přihlédnutím k hodnotě a významu zajišťované povinnosti až do výše škody vzniklé do doby rozhodnutí porušením té povinnosti, na kterou se vztahuje smluvní pokuta. K náhradě škody, vznikne-li na ni později právo, je poškozený oprávněn do výše smluvní pokuty.
17. Podle § 2029 odst. 1 o. z. vzniká finanční záruka vzniká prohlášením výstavce v záruční listině, že uspokojí věřitele podle záruční listiny do výše určité peněžní částky, nesplní-li dlužník věřiteli určitý dluh, anebo splní-li se jiné podmínky určené v záruční listině. Je-li výstavcem banka, zahraniční banka nebo spořitelna a úvěrní družstvo, jedná se o bankovní záruku.
18. Podle § 2034 odst. 1 o. z. výstavce ručí za splnění zajištěného dluhu do výše a za podmínek uvedených v záruční listině. Výstavce může vůči věřiteli uplatnit pouze námitky, jejichž uplatnění záruční listina připouští.
19. Žalobce uplatnil vůči žalované nárok na smluvní pokutu Husova 1 ve výši 0,3 % z ceny díla (z částky 13 989 783,10 Kč) za dobu od 16. 6. 2022 do 28. 6. 2022 (12 dnů) za porušení povinnosti předložit bankovní záruku ve výši 8 % z ceny díla při podpisu smlouvy o dílo Husova, celkem v částce 503 632,20 Kč, nárok na smluvní pokutu Husova 2 ve výši 0,3 % z ceny díla za dobu od 3. 3. 2023 do 11. 4. 2023 (38 dnů) za porušení povinnosti udržovat bankovní záruku platnou a účinnou po celou dobu provádění díla, celkem v částce 2 041 823,15 Kč (za dobu od 3. 3. 2023 do 3. 4. 2023 vypočtenou z ceny díla zvýšené dodatkem č. 1 na částku 17 960 252,53 Kč, od 4. 4. 2023 pak vypočtenou z ceny díla zvýšené dodatkem č. 3 na částku 18 458 552,13 Kč), nárok na smluvní pokutu Husova 3 ve výši 0,3 % z ceny díla za dobu od 14. 11. 2022 – 11. 4. 2023 (148 dnů) za porušení povinnosti udržovat bankovní záruku ve výši 8 % ceny díla (bez DPH) po celou

Shodu s prvopisem potvrzuje Lucie Brejchová

dobu právního vztahu a při poklesu hodnoty bankovní záruky ji doplnit na potřebnou výši do 10 dnů, celkem v částce 7 854 471,88 Kč (vypočtenou z ceny díla zvýšené dodatkem č. 1 na částku 17 690 252,53 Kč) a konečně nárok na smluvní pokutu Karlova 1 za porušení povinnosti předložit bankovní záruku ve výši 8 % z ceny díla při podpisu smlouvy o dílo Karlova ve výši 0,2 % z ceny díla za dobu od 22. 8. 2022 do 12. 4. 2023 (233 dní prodlení). Žalobou pak uplatnil nárok pouze na část pokut Husova 3 a Karlova 1 s tím, že nárok na smluvní pokuty Husova 1 a 2 zanikl v důsledku vyčerpání bankovní záruky a provedených zápočtů, avšak z posledně jmenovaných pokut požadoval úrok z prodlení ode dne následujícího po splatnosti vystavených faktur na smluvní pokuty až do tvrzeného zániku těchto nároků.

20. K odvolací námitce žalobce, že smluvní pokuty Husova 1 a 2 nebyly předmětem řízení a soud prvního stupně neměl oprávnění je moderovat, odvolací soud uvádí, že žalobce uplatnil v řízení nárok na příslušenství z těchto smluvních pokut, bez úvahy o důvodnosti tohoto nároku (jeho výše) a jeho zániku v důsledku čerpání bankovní záruky, případně zápočtů, tak nelze učinit ani závěr o opodstatněnosti žalovaného příslušenství. Právní řád přiznává dlužníkovi prostřednictvím práva navrhnout moderaci ochranu, o kterou nemůže být připraven jednostranným zápočtem (kompenzací) provedeným věřitelem (který v důsledku toho uplatňuje nárok pouze na příslušenství pohledávky). Mohla-li by být existence práva navrhnout moderaci (podobně jako případného práva dovolat se relativní neplatnosti) zápočtem dotčena, stala by se ochrana poskytovaná právním řádem (u smluvní pokuty zajištěna právem navrhnout snížení smluvní pokuty) iluzorní. Vynucovací funkce jednostranné kompenzace tak nemůže zhoršit právní pozici kompenzáta, kterou mu právní řád poskytuje (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2023, sp. zn. 23 Cdo 693/2023 nebo rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2018, sp. zn. 31 Cdo 927/2016). Uvedené závěry lze vztáhnout i na čerpání bankovní záruky žalobcem. Za situace, kdy žalobce v řízení uplatňuje alespoň částečně nárok na smluvní pokutu (v dané věci její příslušenství), musí být podroben přezkumu a tudíž i moderaci i samotný nárok, z něhož je s ohledem na svou akcesorickou povahu příslušenství odvozeno.
21. Smluvní pokuty byly sjednány ve výši 0,2 – 0,3 % z ceny díla denně a přičemž uvedená sazba sama o sobě svou výší nijak nevybočovala z mezí běžně sjednávaných smluvních pokut, považovaných i judikaturou Nejvyššího soudu za přiměřené (např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2007, sp. z. 33 Odo 236/2005, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2010, sp. zn. 33 Cdo 4377/2008). Na nepřiměřenost smluvní pokuty nelze také usuzovat (pouze) z její celkové výše, je-li důsledkem dlouhodobého prodlení a s tím spojeným navyšováním o jinak přiměřenou „denní sazbu“ smluvní pokuty (srov. například rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 2004, sp. zn. 33 Odo 588/2003, ze dne 23. 10. 2006, sp. zn. 33 Odo 1385/2004, ze dne 24. 7. 2007, sp. zn. 32 Odo 1299/2006, ze dne 27. 9. 2007, sp. zn. 32 Cdo 2926/2007, dále jeho usnesení ze dne 24. 2. 2009, sp. zn. 23 Cdo 4784/2008, a ze dne 19. 7. 2011, sp. zn. 23 Cdo 1781/2011). V návaznosti na tento způsob určení (procentní způsob určení) však smlouva neobsahovala žádné omezení smluvní pokuty horní hranicí, případně dobou, po kterou může takto určená smluvní pokuta narůstat. Naopak právo na náhradu škody podle výslovných smluvních ujednání existovalo nezávisle a vedle nároku na smluvní pokutu.
22. Soud prvního stupně správně poukázal na rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 11. 1. 2023, sp. zn. 31 Cdo 2273/2022, v němž se Nejvyšší soud odklonil od své dřívější rozhodovací praxe (představované např. usneseními ze dne 21. 3. 2019, sp. zn. 33 Cdo 5377/2017, ze dne 25. 8. 2020, sp. zn. 33 Cdo 1121/2020, a ze dne 24. 9. 2020, sp. zn. 23 Cdo 2578/2019, či rozsudkem ze dne 31. 8. 2021, sp. zn. 33 Cdo 3249/2019) a vyslovil, že moderaci smluvní pokuty podle § 2051 o. z. již nelze pojímat jako nástroj obsahové kontroly přiměřenosti ujednání (o smluvní pokutě) ale východiskem se naopak stává zkoumání přiměřenosti konkrétní pohledávky na smluvní pokutu. Jejím cílem je pak zajištění toho, aby s ohledem na konkrétní zájmy stran nebyla věřiteli hrazena smluvní pokuta v konkrétním případě

nepřiměřená. Podstatným pro úvahy o moderaci je zjištění, jakou funkci měla smluvní pokuta plnit a s přihlédnutím ke zjištěné funkci smluvní pokuty posoudit všechny okolnosti konkrétního případu. Je nutné zohlednit nejen okolnosti známé již v době sjednávání smluvní pokuty, nýbrž též okolnosti, které byly dány při porušení smluvní povinnosti, jakož i okolnosti nastalé později, mají-li v samotném porušení smluvní povinnosti původ (rozsah následků porušené smluvní povinnosti) a byly-li v době porušení povinnosti předvídatelné. Také je potřeba přihlídnout k věřitelským zájmům, které byly narušeny v důsledku porušení smluvní povinnosti a měly být smluvní pokutou chráněny. V případě, že je vzhledem k výše uvedeným skutečnostem smluvní pokuta nepřiměřená, sníží ji na přiměřenou výši (spravedlivou v konkrétním případě) se zřetelem k těm funkcím, které má plnit, a s přihlédnutím k hodnotě a významu zajišťované povinnosti. Soud je přitom limitován výší škody vzniklé do doby rozhodnutí porušením povinnosti, na kterou se smluvní pokuta vztahuje. Půjde tedy o jakési vyvažování konkrétních zájmů dlužníka a věřitele při konkrétním porušení smluvní povinnosti, v němž bude rozhodné to, jakou funkci měla smluvní pokuta plnit.

23. Pokud pak žalobce namítal, že na daný případ nelze aplikovat rozhodnutí velkého senátu ze dne 11. 1. 2023, sp. zn. 31 Cdo 2273/2022, z důvodu, že smlouvy o dílo byly uzavřeny ještě před přijetím označeného rozhodnutí, je nutno poukázat na to, že judikatura Nejvyššího soudu je již ustálena v závěru, že při řešení otázky časových účinků rozhodnutí je třeba zásadně vycházet z tzv. incidentní retrospektivy nových právních názorů, tedy z potřeby jejich aplikace na všechna probíhající řízení, jakož i na případy budoucí. Uvedený závěr vyplývá přímo ze zákona (§ 20 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích). Toto ustanovení nelze vyložit jinak než tak, že je-li zachován předepsaný postup, je možno změnit judikaturu i s účinky pro projednávanou věc, která již byla pravomocně rozhodnuta podle překonávané judikatury. Je tak zjevné, že zákon se změnou judikatury s účinky pro probíhající řízení počítá (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 6. 2018, sp. zn. 28 Cdo 5101/2017, proti němuž podanou ústavní stížnost Ústavní soud odmítl usnesením ze dne 31. 8. 2018, sp. zn. III. ÚS 2698/18, jakož i další v něm citovanou judikaturu). Shora uvedené závěry týkající se časových účinků rozhodnutí vyplývají taktéž z odborné literatury, z níž se podává, že změny judikatury působí retrospektivně vůči dosud neskončeným řízením (tzv. incidentní retrospektivita). Nový právní názor vyjádřený např. v rozhodnutí velkého senátu Nejvyššího soudu lze proto aplikovat i na již běžící řízení a na všechna další řízení zahájená po jeho vydání (srov. KÜHN, Z. Prospektivní a retrospektivní působení judikатурních změn. Právní rozhledy. 2011, č. 6, s. 191 a násl.). Výjimečnost situace by nezaložilo ani případné legitimní očekávání účastníků řízení ve správnost závěrů dřívější judikatury, jde totiž o přirozený důsledek judikатурního odklonu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. července 2020, sp. zn. 28 Cdo 67/2020, a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. března 2021, sp. zn. 23 Cdo 3334/2020).
24. Postup soudu prvního stupně shledal odvolací soud správným a v souladu s aktuální judikaturou zabývající se moderací smluvní pokuty. Soud prvního stupně se zabýval funkcemi nárokované smluvní pokuty, přičemž z obsahu obou smluv o dílo i z chování žalobce poté, co došlo k prodlení s předložením, obnovením nebo udržováním bankovní záruky žalovanou v sjednané výši, vyplývá, že smluvní pokuta plnila kromě funkce preventivní (motivace k řádnému předložení a udržování platné bankovní záruky v sjednané výši) zejména sankční funkci (převažující funkce sjednané smluvní pokuty). V rámci zadávání veřejných zakázek je institut smluvní pokuty využíván běžně jako motivace pro řádné a včasné splnění závazku. V dané věci však byly smluvními pokutami utvrzeny všechny myslitelné (hlavní i vedlejší) smluvní povinnosti žalované ze závazkového vztahu z obou smluv o dílo a byla sjednána možnost jejich kumulace. Sankční funkce vyplývá zejména z článku VIII. odst. 14 smlouvy o dílo Husova a z článku VIII. odst. 12 smlouvy Karlova, podle nichž se smluvní pokuta nedotýká případného práva žalobce na náhradu škody proti žalované, neboť náhrada škody mohla být požadována vedle smluvní pokuty

v plné výši. Tím se odchýlila od znění § 2050 o. z. a vyloučila svou reparační funkci (jako paušalizované náhrady škody). Smluvní pokuta tak představovala sankci za prodlení žalované bez ohledu na případný vznik škody, současně umožňovala žalobci uplatnit paralelně i nárok na náhradu případné škody. Závěr soudu prvního stupně o preventivní a sankční povaze smluvní pokuty sjednané pro případ prodlení s předložením bankovní záruky nebo jejího udržování v platnosti a v sjednané výši po celou dobu závazkového právního vztahu účastníků tak odvolací soud považuje za správný.

25. Soud prvního stupně také správně vzal v úvahu všechny okolnosti, které jsou v daném případě relevantní, zabýval se tím, jaký význam mělo doložení bezpodmíneční bankovní záruky žalovanou pro žalobce, zejména, že představovalo (navíc u závazkového vztahu v režimu veřejných zakázek) posílení jeho postavení v případě vzniku jeho (jakýchkoliv) platebních nároků a možnost jejich rychlého uspokojení nezávisle na aktuální solventnosti žalované. Význam bankovní záruky byl potvrzen v zadávací dokumentaci, která umožňovala žalobci jako zadavateli bez dalšího vyloučit zhotovitele, který nepředloží při podpisu smlouvy bankovní záruku. Smluvní pokuty utvrzovaly povinnosti žalované předložit řádnou bankovní záruku a udržovat ji platnou, účinnou a ve sjednané výši nejpozději od podpisu smlouvy po celou dobu smluvního vztahu. Tímto způsobem byly zajištěny hypotetické budoucí finanční nároky (zejména sankční) žalobce, neboť podle obsahu smluv o dílo žalovaná primární platební povinnosti neměla. Nešlo tedy o prostředek k motivaci a utvrzení plnění hlavních povinností plynoucích ze závazkového vztahu provést dílo řádně a včas (k tomu sloužily další ve smlouvách sjednané smluvní pokuty) ale povinnosti mít pro žalobce dostupné finanční prostředky pro úhradu jeho v budoucnu potenciálně vzniklých pohledávek. Správná je proto také úvaha soudu prvního stupně, který zvažoval přiměřenost výše smluvních pokut také vzhledem k výši sjednané bankovní záruky, která u smlouvy Husova činila částku 1 119 183 Kč (a po zvýšení ceny díla dodatkem č. 1 smlouvy o částku 1 476 685 Kč) a u smlouvy Karlova částku 503 324 Kč. Žalobcem nárokováné smluvní pokuty několikanásobně přesáhly hodnotu tohoto zajištění a bankovní záruky tak sloužily pouze k úhradě (části) takto nárokováných smluvních pokut, čímž opětovně došlo k porušení povinnosti předložit platnou bankovní záruku v sjednané výši. Žalobce přitom netvrdil, že by mu porušením povinnosti žalované vznikla škoda. Odvolací soud se také ztotožňuje se závěrem soudu prvního stupně (podrobně odůvodněným v bodech 85. – 87. napadeného rozsudku), že v důsledku kumulace smluvních pokut se v některých nárokováných částkách smluvní pokuty překrývaly, což je zřejmé zejména u smluvních pokut Husova 2 a 3, kdy v určitém období (kdy uplynula doba platnosti bankovní záruky) žalobce požaduje smluvní pokutu za porušení povinnosti žalované udržovat bankovní záruku platnou (smluvní pokuta Husova 2) a současně mít bankovní záruku v sjednané výši (smluvní pokuta Husova 3). Soud prvního stupně se pak správně zaměřil na okolnosti porušení povinnosti žalovanou, i v jaké míře se prodlení se splněním těchto povinností dotklo chráněných zájmů žalobce.

26. Smluvní pokuta Husova 1 utvrzovala povinnost žalované doložit bankovní záruku ve výši 8 % z ceny díla (1 119 183 Kč) při podpisu smlouvy. Žalovaná uvedenou povinnost porušila, žalobce však před podpisem smlouvy neověřil, zda bankovní záruka bude doložena, ani v souladu se zadávací dokumentací žalovanou z důvodu nedoložení bankovní záruky nevyločil, ale smlouvu nakonec uzavřel a doložení bankovní záruky řešil až po uzavření smlouvy o dílo. Porušení povinnosti žalované trvalo 12 dní (do 28. 6. 2022) během kterých účastníci za součinnosti banky řešili zřízení bankovní záruky. Žalobce v této souvislosti prohlásil, že smluvní pokutu v případě předložení bankovní záruky do 30. 6. 2022 nebude nárokovat. I když se jednalo o prohlášení určené bance, nelze pominout, že žalovaná bankovní záruku v uvedeném časovém limit splnila a prohlášení žalobce ji utvrzovalo v přesvědčení, že žalobce nebude nárok na smluvní pokutu v tomto případě uplatňovat. Žalobce ji přesto po cca roce poté uplatnil v částce 503 632,20 Kč. Pokud soud prvního stupně za těchto okolností shledal přiměřeným nárok na smluvní pokutu pouze v částce 50 000 Kč, učinil tak v souladu s výše označenou judikaturou. Smluvní pokuta

Husova 2 se opět vztahovala k bankovní záruce a utvrzovala povinnost žalované udržovat bankovní záruku platnou a účinnou po celou dobu trvání závazkového vztahu. Dne 3. 3. 2023 uplynula časově omezená platnost bankovní záruky a žalovaná ji opětovně obnovila na výzvu žalobce po 38 dnech dne 11. 4. 2023. Ačkoliv tak učinila bezprostředně po výzvě žalobce (jednalo se o opomenutí, které bylo v krátké době napraveno), vzhledem k předchozímu prodlení a nutnosti opětovné výzvy žalobce k jejímu předložení její chování zvyšovalo nejistotu žalobce ohledně splnění této povinnosti (zda a kdy bude bankovní záruka předložena). Jiná újma na právech žalobce nebyla tvrzena. Za těchto okolností a vzhledem k dotčeným zájmům žalobce i odvolací soud považuje smluvní pokutu za 38 dní vyúčtovanou v částce 2 041 823,15 Kč za nepřiměřenou, avšak při úvaze o výši přiměřeného nároku zohlednil, že se jednalo o opakované porušení obdobné smluvní povinnosti žalované. Z tohoto důvodu odvolací soud považoval za přiměřenou částku smluvní pokuty ve výši 25 % z výše bankovní záruky (370 000 Kč). Konečně smluvní pokuta Husova 3 sloužila k utvrzení povinnosti udržovat bankovní záruku v sjednané výši 8 %. Porušení povinnosti vzniklo opomenutím žalované v důsledku navýšení ceny díla o částku 357 502 Kč dodatkem č. 1 s účinností od 3. 11. 2022, žalovaná tak měla povinnost předložit aktualizovanou bankovní záruku ke dni 14. 11. 2022 a doložila ji až 11. 4. 2023. Smluvní pokuta byla požadována i za dobu, kdy žalobce nárokoval smluvní pokutu za nedoložení žádné bankovní záruky (v době od 3. 3. 2023 do 11. 4. 2023). Odvolací soud tak považuje za správnou úvahu soudu prvního stupně, že by mělo být vycházeno (vzhledem ke kumulaci smluvních pokut) v případě této částky pouze z navýšení ceny díla (částky 357 502 Kč), a to v částce 50 % z tohoto navýšení tedy 180 000 Kč.

27. Ani v případě smluvní pokuty Karlova 1 v částce 2 931 856,71 Kč neshledal odvolací soud její výši přiměřenou zajišťované povinnosti, i když se zcela neztotožňuje s moderovanou výši smluvní pokuty, jak ji provedl soud prvního stupně. Smluvní pokuta utvrzovala povinnost žalované předložit bankovní záruku ve výši 8 % z ceny díla (tedy v částce 503 324 Kč) při podpisu smlouvy o dílo Karlova (dne 22. 8. 2022), splnila ji však až dne 12. 4. 2023 tedy po 233 dnech. Jednalo se o opakované porušení povinnosti (byť z jiného závazkového vztahu), zvyšující nejistotu žalobce ohledně jejího splnění, současně prodlení trvalo delší dobu. Žalobce však ani v tomto případě nevyužil možnosti vyloučit žalovanou ze zadávacího řízení a netvrdil vznik újmy na jeho straně v důsledku porušení této povinnosti. Po zohlednění všech okolností tak považoval odvolací soud za přiměřenou smluvní pokutu v částce 50 % z bankovní záruky, tedy v částce 250 000 Kč.
28. Soud prvního stupně také správně poukázal s odkazem na relevantní judikaturu Nejvyššího soudu (rozsudek ze dne 28. 6. 2023, sp. zn. 23 Cdo 2921/2022) na to, že skutečnost, že smluvní vztah účastníků vznikl v režimu zadávání veřejných zakázek (což odvolací soud ve svých právních úvahách zohlednil) není bez dalšího důvodem bránícím uplatnění moderačního práva soudu, nýbrž toliko jednou ze skutečností (potenciálně) relevantních pro posouzení přiměřenosti smluvní pokuty.
29. Závěrem odvolací soud považuje za potřebné zmínit, že žalobcem zvolený postup při uplatnění svých nároků na smluvní pokuty za opožděné předložení, obnovení nebo změněnou výši bankovní záruky, zejména čerpání bankovní záruky pro úhradu těchto smluvních pokut a jejich zápočtů proti pohledávkám žalované na zaplacení ceny díla (jakožto primárních práv ze smluv o dílo) vedly k popření účelu těchto smluvních pokut i hospodářského účelu smlouvy pro žalovanou (zaplacení ceny díla) a představovaly za popsanych okolností pouze hromadění peněz na straně žalobce (a odčerpání prostředků na straně žalované), vedoucí k finanční nemožnosti žalované dodržet hlavní závazky z obou smluv (provést dílo).
30. Žalobce za účelem umoření závazku žalované ze smluvních pokut čerpal bankovní záruku zřízenou podle článku XI. smlouvy o dílo Husova a Karlova. Jejím čerpáním byly umořeny všechny smluvní pokuty (v soudem určené přiměřené výši), a to včetně příslušenství. Bankovní záruka byla zřízena jako bezpodmínečná, pro jakékoliv budoucí platební povinnosti žalované.

Shodu s prvopisem potvrzuje Lucie Brejchová

Žalovaná neurčila, na jaký závazek má být bankovní záruka využita, s ohledem na § 1932 o. z. bylo plnění z ní započteno na příslušenství smluvní pokuty (počítané ze soudem moderované jistiny) a poté i na jistinu smluvní pokuty. Jelikož výše čerpané bankovní záruky postačovala na uspokojení všech nárokovaných plateb v soudem moderované výši, nárok žalobce z tohoto titulu nebyl důvodný a soud prvního stupně rozhodl správně, pokud žalobu včetně příslušenství zamítl.

31. Z výše uvedených důvodů odvolací soud podle § 219 o. s. ř. rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I. jako věcně správný potvrdil, včetně správných akcesorických výroků o náhradě nákladů řízení mezi účastníky podle § 142 odst. 1 o. s. ř. a o doplatku soudního poplatku ohledně příslušenství smluvních pokut Husova 1 a 2 (viz bod 10. tohoto rozsudku).
32. Pokud žalobce navrhoval postup podle § 142 odst. 3 o. s. ř., odvolací soud k tomuto postupu neshledal důvod. Žalobce uplatnil nároky na smluvní pokuty žalobou, aniž by předem zvážil zcela zřejmou nepřiměřenost její výše i vzhledem k již poskytnutému plnění. V době podání žaloby nebyly smluvní pokuty existujícími nároky, neboť byly zcela uhrazeny čerpanými bankovními zárukami. Moderace konkrétního nároku na smluvní pokutu byla sice předmětem úvahy soudu prvního stupně, potažmo odvolacího soudu, důvody tohoto postupu i její rozsah však spočívaly v objektivních okolnostech popisovaných v bodech 25. až 29. rozsudku, odvolací soud proto neshledal důvod při rozhodnutí o náhradě nákladů řízení postupovat podle § 142 odst. 3 o. s. ř. Ze stejných důvodů pak odvolací soud neshledal ani důvody zvláštního zřetele hodné pro mimořádné snížení náhrady nákladů řízení podle § 150 o. s. ř.
33. O náhradě nákladů odvolacího řízení bylo rozhodnuto podle § 224 odst. 1 o. s. ř. ve spojení s § 151 odst. 1 věty před středníkem o. s. ř., dle ustanovení § 142 odst. 1 o. s. ř., kdy plně úspěšné žalované v odvolacím řízení náleží plná náhrada nákladů řízení. Náklady odvolacího řízení žalované tvoří náklady právního zastoupení, vypočtené podle § 6 odst. 1, § 7, § 8 odst. 1 advokátního tarifu z tarifní hodnoty 6 961 976,77 Kč a v sazbě odměny ve výši 36 180 Kč za jeden úkon právní služby, a to za 2 úkony právní služby dle § 7 bodu 6. ve spojení s § 8 odst. 1 a § 11 odst. 1 písm. k) a g) advokátního tarifu za vyjádření k odvolání a účast na jednání před odvolacím soudem, 2 režijní paušály po 300 Kč dle § 13 odst. 1, 4 advokátního tarifu a náhrada za 21 % DPH ve výši 15 322 Kč. Náklady odvolacího řízení žalované tak činí částku 88 282 Kč.
34. Lhůta k plnění byla určena dle § 160 odst. 1, část věty před středníkem, o. s. ř., neboť ke stanovení jiné lhůty neshledal odvolací soud žádný důvod, platební místo pro náhradu nákladů řízení žalované zastoupené advokátem bylo určeno podle § 149 odst. 1 o. s. ř.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat dovolání do dvou měsíců ode dne jeho doručení k Nejvyššímu soudu České republiky v Brně prostřednictvím Okresního soudu v Kolíně, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Nebude-li povinnost tímto rozsudkem stanovená splněna dobrovolně a v určené lhůtě, lze se jejího plnění domoci návrhem na soudní výkon rozhodnutí či exekucí návrhem.

Praha 19. listopadu 2024

JUDr. Oto Kubeš v. r.
předseda senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje Lucie Brejchová